

Vishal Mangalwadi

Ova je Knjiga promijenila sve: Izvanredan utjecaj Biblije na naš svijet

Zagreb: Biblijski institut, 2023., str. 296

Divljenje i suptilna kritika vješto su spojeni u knjizi indijskoga autora, Vishala Mangalwadija, koji na zapadni svijet gleda iz jedne zanimljive perspektive istočnjaka na kojega je zapad ostavio dubok religijsko-kulturološki utjecaj. Autor je jedan od najutjecajnijih indijskih kršćanskih književnika, filozofa i društvenih reformatora. Napisao je dvadesetak knjiga kojima je glavna tema Biblija. Mangalwadi je studirao filozofiju na sveučilištima u Indiji, a zatim i pod mentorstvom čuvenoga Francisa Schaeffera u švicarskoj zajednici LAbri. Do 1997. godine bio je uključen u transformaciju indijskoga društva, a pritom je služio u sjedištu dviju indijskih nacionalnih političkih stranaka, gdje se borio za osnaživanje i slobodu indijskih seljaka i nižih kasti.

Autor ističe svoje obraćenje Isusu Kristu koje je doživio kao tinejdžer. Boreći se s ružnim navikama laganja i krađe, došao je do kraja vlastitih snaga te je zamolio Gospodina Isusa Krista da ga izbavi od njega samoga. Kasnije je studirajući filozofiju shvatio kako do istine ne možemo doći ukoliko ne upoznamo Onoga koji jest Istina. To je pak moguće samo putem Božje objave. Stoga su važnost Božje objave i Božja otkupiteljska moć u životu pojedinca ali i nacije dva njegova najveća naglaska.

Ova je Knjiga promijenila sve govori o ogromnom utjecaju koji je Sveto pismo ostavilo na razvoj suvremenoga zapadnog društva, a onda preko kolonijalnih i misionarskih aktivnosti i na Istoku – npr. u Indiji. Ideja iza ove knjige – da je kršćanstvo ostavilo dubok i pozitivan trag na svjetskoj povijesnoj sceni – nipošto nije neki neistraženi novitet jer o ovoj su temi još prije stotinu godina pisali nizozemski teolog i političar Abraham Kuyper i njemački sociolog i ekonomist Max Weber, a u novije je vrijeme ovu temu obradio povjesničar Tom Holland u knjizi *Dominion: The Making of the Western Mind*. Mangalwadi ovoj tematici doprinosi naglaskom koji kao vjernik stavlja na Bibliju kao Božju objavu i kaže da je ova knjiga promijenila sve upravo zato što je ona Božja riječ. Drugim riječima, transformacija Zapada zbog Biblije nije se dogodila slučajno, nego je programirana u srž kršćanske, svetopisamske poruke.

Autor naglašava Božju objavu kao korijen Zapada. Tako u prvom dijelu knjige, „Otkrivenje: glavni korijen zapada“, Mangalwadi pokazuje kako su prepisivanje, proučavanje i pisanje o Bibliji u srednjovjekovnim samostanima započeli europsku transformaciju i potaknuli tehnološke, poljoprivredne, medicinske, pravne i ekonomske izume i postignuća koja su kod nekršćanskih naroda izostala. Biblija

je na zapad ujedno donijela ideju jednakosti svih ljudi pred Bogom, kao i ideju o slobodi savjesti i drugih ljudskih prava. Na te i druge načine, autor piše, „Biblija je stvorila crkvu i kroz nju utjecala na svijet“ (str. 63).

U drugom dijelu knjige, „Zapad: gubitak duše“, nailazimo na onu autorovu suptilnu kritiku Zapada. No to je kritika zapadnjačke sadašnjosti, koja se udaljava od svoje bogate prošlosti koja počiva na biblijskom temelju, na Crkvi kao središtu društveno-kulturnoga života, na Kristu kao zakonodavcu poradi kojega su zakoni iznad vladara te slobode koja proizlazi iz Božjega upraviteljstva svijetom.

U trećem dijelu knjige, „Novo kraljevstvo: Novi suvereni vladari“, Mangalwadi produbljuje ovu ideju o slobodama te pokazuje kako je ideja o Božjem kraljevstvu iznjedrila političke slobode. Autor u njima ističe da se Biblija suprotstavlja konceptu carstva, a podupire postojanje nacija koje uzimaju odgovornost za svoje postojanje, prihvaćaju nužnost suvereniteta i vladavine naroda putem demokratskih izbora, ali i ekonomske slobode.

Zatim u četvrtom dijelu knjige, „Riječi koje su izgradile nacije“, vidi se utjecaj Biblije na ekonomiju, književnost, slobodu medija i industriju. Vezano uz ekonomiju, saznajemo kako se ekonomski prosperitet samostana preko utjecaja reformatora Martina Luthera i njegove supruge Katharine von Bora, a onda i Calvinova utjecaja, proširio na cijeli zapadni svijet jer su reformatori naglašavali poziv svakoga kršćanina da služi Bogu svojim zanatom. Mangalwadi tako piše:

Služiti Bogu i zarađivati novac prestalo je biti u suprotnosti. Drugi postolari možda nisu sebe doživljavali kao svećenike koji služe Bogu; možda im je jedini interes bio zaraditi više novca od konkurencije. Ipak, kvaliteta njihovih proizvoda morala se natjecati s postolarom koji je izrađivao svoje cipele za Kralja. Ovo natjecanje u izvrsnosti povećalo je sveopću kvalitetu (str. 182).

Zatim se navode primjeri Nizozemske i Škotske, dviju zemalja u kojima se razvilo ono što danas nazivamo kapitalističkim društvom upravo putem utjecaja ljudi koji su disali kršćanstvo i uhvatili se ukoštac s izazovima na temelju biblijskih načela. U sljedeća dva poglavlja doprinos je Mangalwadijevoj knjizi dalo i dvoje stručnjaka. Ashish Alexander napisao je izvrsno poglavlje „Božji govor i ljudska književnost“ o tome kako je Biblija doslovce iznjedrila suvremenu indijsku fikciju. Zatim je Jenny Taylor napisala poglavlje „Od proročkih medija do lažnih vijesti“ o kršćanskim temeljima suvremenog novinarstva i slobode medija. Posljednje poglavlje govori o utjecaju Biblije na industrijalizaciju Švicarske, koja se od male i neobrazovane zemlje koja je svoje mlade ljude poticala da rade kao plaćenici prometnula u svjetsku tehnološku, financijsku i inovacijsku silu.

Posljednje poglavlje, „Može li Zapad biti obnovljen?“, suočava nas s turbobnom slikom Zapadnoga svijeta koji se pokušava otarasiti svoga biblijskoga temelja i zato se urušava iznutra te reže granu na kojoj sjedi. U njemu autor ukratko najavljuje drugi i treći svezak trilogije. Tek trebamo vidjeti hoće li se ovi nastavci prevesti na hrvatski jezik.

Ova je Knjiga promijenila sve donosi nam, kao što je rečeno, suptilnu kritiku indijskoga kršćanina našega zapadnog društva koje ne samo da zaboravlja, nego često namjerno ruši temelje na koje je bilo postavljeno: temelje svete Knjige kršćana i njihova dvotisučljetnog utjecaja na intelektualnu, društvenu, kulturološku i inu svijest zapadnoga društva. Smatram kako je autor, Vishal Mangalwadi, bio pošten u svojoj kritici, koja je uostalom dobronamjerna i dolazi iz tipkovnice čovjeka koji je mnogo primio i cijeni zapadnjačku kulturu.

Knjiga je poglavito o Zapadu, ali istovremeno djelomično odiše onim istočnim stilom, koji uz iscrpno potkrijepljenu građu čitatelje vodi kroz šaroliki prolaz povijesnih priča, događaja i anegdota. Zato je knjigu lako čitati, čemu svakako doprinosi i vrlo dobar prijevod prevoditelja Hazima Yahye. Istina, ponekad se čitatelj zagubi u poduljim povijesnim „storijama“ ne sjećajući se što je točno autor htio njima prikazati, ali Mangalwadi ga brzo i vješto vraća na svoju glavnu misao, pa sve na kraju bude skladno i jasno.

Knjigu toplo preporučam i zato je sažetak namjerno kratak da previše ne oda o njezinu sadržaju. Štoviše, hrvatsko je izdanje knjige jako ugodno oku i dodiru, što je komentirao i sam autor kada je nazočio njezinoj promociji u knjižari Fraktura, netom prije konferencije u organizaciji Biblije365 na kojoj je bio glavni govornik, u Maloj dvorani Vatroslava Lisinskog u svibnju ove godine.

Miroslav Balint-Feudvarski

Ksenija Magda

Uvod u Novi zavjet 1: Evanđelja i Djela apostolska

Teološki fakultet Matija Vlačić Ilirik, 2022., str. 251

U listopadu 2022. godine Teološki fakultet Matija Vlačić Ilirik objavio je knjigu *Uvod u Novi zavjet 1: Evanđelja i Djela apostolska* autorice dr. Ksenije Magde. Ksenija Magda profesorica je biblijske teologije Novoga zavjeta na Sveučilišnom centru za protestantsku teologiju Matija Vlačić Ilirik, do sada je objavila dvije autorske knjige na engleskom jeziku (*Paul's Territoriality and Mission Strategy: Searching for the Geographical Awareness Paradigm Behind Romans* (2009); *Blessing the Curse?: A Biblical Approach for Restoring Relationships in the Church* (2020)), a *Uvod u Novi zavjet 1: Evanđelja i Djela apostolska* njezina je prva knjiga na hrvatskom jeziku.

Knjiga započinje svojevrsnim predgovorom „O ovom udžbeniku“, u kojem autorica pojašnjava potrebu i razloge pisanja ovoga udžbenika. Navodeći postojeće knjige na temu uvoda u Novi zavjet, autorica ističe svojevrsnu nedostatnost i problematiku istih te činjenicu da se novozavjetna teologija uglavnom oslanja na